

Lupe Eguren Otegi

*Ordizia,
Gipuzkoa
(1912-2014)*

Aurkibidea

Biografia

Bekoetxe baserrian jaioa, aita Arriarangoa (Beasain) eta ama Ataungoa zituen. Senarra ere ataundarra zuen. Neskame aritutakoa, baita errotan eta fabrian lan egindakoa ere. Elkarriketan bere alaba ere azaltzen da, Mari Karmen Odriozola.

Zintak

ORD-004

- **Proiektua:** Ordiziako euskara
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxabe, Karmele - Garmendia, Larraitz
- **Data:** 2003-09-01
- **Iraupena:** 65 min
- **Euskarria:** Mini Disc
- **Kodifikatzailea:** Otegi, Aitziber
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider
- **Emalea:** Ordiziako Udala

Pasarteak

1. 14 urterekin neskame lanetan hasi

- **Erref:** ORD-004/002
- **Iraupena:** 0:01:08. **Hasi:** 00:00:45. **Bukatu:** 00:01:53

Gaia(k):

Laburpena:

14 urterekin Ordiziako etxe batean neskame lanetan hasi zen. Etxejabeak Itsasondora joan zirenean, Lupe ogia saltzera joaten zen handik Ordiziara.

2. Eskolan moja frantzesetan

- **Erref:** ORD-004/003
- **Iraupena:** 0:01:04. **Hasi:** 00:01:53. **Bukatu:** 00:02:57

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Eskolan moja frantzesetan ikasi zuen. Osaba Ordiziako alkatea zuen eta haren bidez sartu zen eskolan.

3. Ordizian gaztelania nagusi

- **Erref:** ORD-004/006
- **Iraupena:** 0:00:40. **Hasi:** 00:03:37. **Bukatu:** 00:04:17

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

Kalean jendeak gaztelaniaz hitz egiten zuen arren, Luperen gurasoek dena euskaraz egiten zuten.

4. Lehenbizi neskame eta ondoren lantegian

- **Erref:** ORD-004/007
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:04:17. **Bukatu:** 00:06:24

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean
- Lanbideak » Neskameak

Laburpena:

Ordizian eta Donostian aritu zen neskame lanetan, baina Donostian zegoela ama gaixotu zitzaion eta Ordiziara bueltatu beharra izan zuen. Manufakturen lantegi batean hasi zen lanean orduan. 3 errelebotan lan egiten zuten. Ezkondu ondoren garbiketa lanetan aritu zen.

5. Lagunekin ere gaztelaniaz

- **Erref:** ORD-004/008
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:06:24. **Bukatu:** 00:07:26

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:

6 anai-arreba ziren. Gurasoekin bakarrik egiten zuten euskaraz, lagunekin ere erdaraz egiten zuen eta.

Transkripzioa

- (Elk) Zenbat anai-arreba ziñeten zuek?
- (Lupe) Guk? Jesus, Felisa... aber, txoin, aber, Felisa, Joxe, Bautista, Eugenio, Flipe ta ni, sei
- (Elk) Eta etxan zuei dana euskeraz eingo zizuen?
- (Lupe) Ke ba.
- (Elk) Etxen ez?
- (Lupe) Ke ba! Aittak aittak bai, bai, baiña gaiñontzekok gure arten?
- (Elk) Anai-arrebak erderaz?
- (Lupe) Uste nun erderaz, ni ez naiz ya goatzen, baiña uste det erderaz itten gendula ya.
- (Elk) Ta kalen lagunarten'e bai?
- (Lupe) Kalen lagunarten'e bai.
- (Alaba) Zure ahizpakin, zure ahizpakin nola hitz eitten dezu ama? Ahizpa bat badaukezu zuk larogeita hamasei urtekoa.
- (Lupe) Bai, baiño harrek'e, gehiena erderaz eitten du harrek'e etxen. Bai...e? Ezetz?
- (Alaba) Harek seme-alabakin ez, baiño zukin bai.
- (Lupe) Behintzat, nik han erderaz aitzen det dana juten naizenen. Horregatik esaten det.

6. Herriz herri erroskilak saltzen

- **Erref:** ORD-004/010
- **Iraupena:** 0:01:45. **Hasi:** 00:07:40. **Bukatu:** 00:09:25

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

<p>Ordiziako azokan postua jartzen zuten eta alpargatak saltzen zituen. Amak erroskilak egiten zituen eta herri txikietako festetara joaten ziren otarra hartuta erroskilak saltzera. Amak dantza soltean ondo egiten zuen eta Lupek ere ikasi zuen.</p>

7. Lotuan dantza eginez gero kongregaziotik kanpora

- **Erref:** ORD-004/011
- **Iraupena:** 0:00:25. **Hasi:** 00:09:25. **Bukatu:** 00:09:50

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Plazan soinua jartzen zuten eta dantzara joaten ziren. Dantza lotuan eginez gero, kongregazioan sartuta zeudenak kanporatu egiten zituzten.

8. Azokan alpargatak eta arropa saltzen

- **Erref:** ORD-004/012
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:09:50. **Bukatu:** 00:11:24

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

<p>Azokan alpargatak eta arropa saltzen zituzten, baina ez ziren beraiek eginak, erosiak baizik. Erroskilak saltzen zituzten inguruko herrietan. Ordiziako azokan ganadu ugari izaten zen.</p>

9. Bizi-leku izan zituenak

- **Erref:** ORD-004/014
- **Iraupena:** 0:00:48. **Hasi:** 00:12:02. **Bukatu:** 00:12:50

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Kale nagusian jaio arren, "Bekoetxeko Lupe" izenez ezagutzen da. Kale Nagusitik " Motxanera" eta handik Bekoetxera joan ziren bizitzera.

10. Eguneroko otorduetako jakiak

- **Erref:** ORD-004/019
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:15:00. **Bukatu:** 00:16:40

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:

Eguneroko otorduetan babarruna, salda, haragi egosia eta abar izaten ziren jateko nagusiak. Arkume odola hartzen zuten pikatxa egiteko. Eguberri eta igandeetan otordu antzekoa egiten zuten.

11. Arropak putzuan eta errekan garbitzen zituzten

- **Erref:** ORD-004/020
- **Iraupena:** 0:04:06. **Hasi:** 00:16:40. **Bukatu:** 00:20:46

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa garbitzea

Laburpena:

Arropak garbitzera putzura joaten zen neskame zegoenean eta amarekin, berriz, Zaldibiako erreka arropaz betetako baldea buru gainean hartuta. Lixiba izaten zen garbikaria. Plantxa bazuten etxean (elektrikoa eta egurrezko ikatzarekin sutakoa); morroi baten anekdota bat aipatzen du plantxaren inguruan.

12. Zakuzko arropak

- **Erref:** ORD-004/021
- **Iraupena:** 0:01:06. **Hasi:** 00:20:46. **Bukatu:** 00:21:52

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak

Laburpena:

Batak eta zakuzko arropak janzten zituzten.

13. Astoei zama jartzen

- **Erref:** ORD-004/022
- **Iraupena:** 0:00:49. **Hasi:** 00:21:52. **Bukatu:** 00:22:41

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Astoak nola kargatzen zituen azaltzen du. Pixu handiko irin zakuak kargatu behar izaten zituen.

14. Okindegian aritu zen lanean

- **Erref:** ORD-004/023
- **Iraupena:** 0:03:19. **Hasi:** 00:22:41. **Bukatu:** 00:26:00

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Baserria » Baserriko lanak » Garia
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Lanbideak » Negozioak, dendak

Laburpena:

<p>Gerra denboran ogia banatzen ibili zen. Karroan eramaten zituen eta bera izan zen lehenengo karroa kalera atera zuena. Ogia morroiak eta Lupek ere egiten zuen; nola egiten zuten azaltzen du. Ogi mota ezberdinak.</p>

15. Uholdeak errotan

- **Erref:** ORD-004/024
- **Iraupena:** 0:01:27. **Hasi:** 00:26:00. **Bukatu:** 00:27:27

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Errota
- Natura » Meteorologia

Laburpena:

<p>Uholdeak izaten zituztenean errotan komeriak izaten zituen Lupek; orduko kontuak kontatzen ditu.</p>

Transkripzioa

- Eta, eta errotan'e beste majiña bat mixeri pasa zenittun, ba, ama, urekin. Uholdek eta izaten zienen. Ebi asko itten zunen, zenbat larritasun, ama?
- Honeaiño ude ta're ateata nago ni errotatio. Bildurrez beti, noiz, noiz ebia ingo ote zun. Seittun, klaro, errekek zeren erabat zikiñak. Eta segittun uholde zeatzen baldin bazan, seittun sartzen zan ude, seittun hasten giñen aska garbitzen. Aska garbitzen hasten giñen, ta dana jaso, eta zea, ahal deun bitarten beheran. Armarioa, sukaldeko armarioa, hirugarren zea hartakoa e genduke? Ba ez zigun eaman leihotio... kabitzen ez zalako! Sukalden han geatu zien markak, noaiño aillatu zan.
- Ta zuek teillatun?
- Teillatun ez, pixua, ni behin saltzeko aldetik, atzeko aldetik leihoa genduken, eta leiho, eskailleretako leihua, pixua juten giñena gora, goien ta genduzken dormitoriok. Eta handik teillatu txiki bat, handik salto in ta ni beste baserria jun nintzen. Oaindio baserria han dau e? Han lo in non, eta majiña bat aldiz hola uholde izaten zanen. Ni ez nintzan geatzen gauen lo itteko han. Ni baserria juten nintzen.
- Bazpare.
- Hombre, han ezagunek neuzken, bueno, ezagunek, etxeko zelaittan giñen danok, eta ni hauntza juten nintzen.

16. Ezkon-festak ganbaretan egiten ziren

- **Erref:** ORD-004/027
- **Iraupena:** 0:01:50. **Hasi:** 00:30:00. **Bukatu:** 00:31:50

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Bikote kontuak » Ezkontzak

Laburpena:

Ordizian ezkondu zen eta Donostiara eta Bilbora joan ziren ezkonbidaian. Orduko ezkontzetako banketea eta ospakizuna ganbaretan egiten zen.

17. Lagunekin egindako irteerak

- **Erref:** ORD-004/028

- **Iraupena:** 0:02:57. **Hasi:** 00:31:50. **Bukatu:** 00:34:47

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Inguruko herrietako festetara joaten ziren oinez. Donostiako Perlara ere joaten zen noizbehinka. San Migelera joaten ziren astoa hartuta eta bertan lo egiten zuten; meza entzuten zuten bertan.

18. Larraizko erromeria

- **Erref:** ORD-004/029
- **Iraupena:** 0:00:57. **Hasi:** 00:34:47. **Bukatu:** 00:35:44

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Larraitzera joaten ziren erromeriara eta dantzan aritzen ziren ttunttunarekin eta ahoko soinuarekin.

19. Musikari familiakoa

- **Erref:** ORD-004/032
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:39:14. **Bukatu:** 00:41:02

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Familian musikariak ziren eta kantuan aritzea asko gustatzen zitzaion. Aita bandako musikaria eta dantzari amorratua zen. Anekdotak bat aipatzen du.

20. Umetako jolasak

- **Erref:** ORD-004/035
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:42:45. **Bukatu:** 00:43:57

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:

Umetan sokasaltoan, tokoetan, txirunban eta antzeko joalsetan jolasten zuten. Jolasen nondik norakoak azaltzen ditu.

21. Ogi-banatzaile lanetan aritzen zenekoa

- **Erref:** ORD-004/038
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:45:45. **Bukatu:** 00:47:47

Gaia(k):

- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Ogia banatzen aritzen zenean, adarra jotzeko, karroa ezkutatzen zioten ezagunek. Festetan, zerbitzari lanetan aritzen zen Ordizian. Lana bukatzen ari zirenean, korrika frontoira alde egiten zuen azkeneko pieza dantzatzera.

22. Ordiziako auzoetako festak

- **Erref:** ORD-004/041
- **Iraupena:** 0:00:53. **Hasi:** 00:49:35. **Bukatu:** 00:50:28

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Ordiziako geltokian bandak jotzen zuen. Plazako, Urdanetako eta Oianguko festak aipatzen ditu.

23. Emakumeak ez ziren tabernara sartzen

- **Erref:** ORD-004/042
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:50:28. **Bukatu:** 00:52:42

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Aisia » Taberna giroa » Sagardotegiak

Laburpena:

<p>Etxe azpian sagardotegia eta bola-lekua zituen. Sagardotegiak izendatzen ditu. Sagardotegi eta tabernetan emakumeak ez ziren sartzen.</p>

24. Gurasoen lanbideak

- **Erref:** ORD-004/044
- **Iraupena:** 0:02:00. **Hasi:** 00:53:10. **Bukatu:** 00:55:10

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:

Luperen aitag CAF-en lan egiten zuen arotz lanetan eta amak erroskilak saltzen zituen. Aitona karreteroa izan zen; haren inguruko kontuak.

25. Corpus Eguneako prozesioa

- **Erref:** ORD-004/046
- **Iraupena:** 0:01:12. **Hasi:** 00:56:24. **Bukatu:** 00:57:36

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erljioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:

<p>Corpus Eguneako prozesioaren aipamena egiten du.</p>

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkarte

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com